VALKEAKOSKI

Valkeakosken kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelma 2024-2027

1.8.2026

Opiskeluhuolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta.

Näissä perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua opiskeluhuolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia.

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhuoltopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhuoltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Valkeakosken kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelma on laadittu opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä opetustoimen, varhaiskasvatuksen sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhuoltosuunnitelma on koko kunnan yhteinen esiopetusta, perusopetusta ja 2. asteen lukiokoulutusta ohjaava asiakirja. Tässä opiskeluhuoltosuunnitelmassa sana ”oppilas” käsittää näiden kaikkien yleissivistävän koulutuksen piirissä olevat lapset ja nuoret.

Opiskeluhuollon suunnitelman kokonaisuus muodostuu kahdesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat opiskeluhuollon suunnittelua ja toteutusta

1. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma, joka on osa alueellista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.
2. Kuntakohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, joka on osa kuntakohtaista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.
   Lisäksi kukin esiopetus- ja kouluyksikkö kirjaa vuosittaiseen toiminta-/lukuvuosisuunnitelmaansa yksikkökohtaista opiskeluhuoltoa ohjaavat toimet. Yksikkökohtaisen opiskeluhuollon toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain kuntakohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman liitteen mukaisella arviointivälineellä.

Opiskeluhuoltosuunnitelma tarkistetaan uudelleen neljän vuoden välein, kun oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

Opiskeluhuolto kuluu kaikille esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa oleville oppilaille. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Opiskeluhuollon sekä kodin ja koulun tai oppilaitoksen yhteistyö on moniammatillista toimintaa. Sen tavoitteena on edistää ja tukea oppilaan tai opiskelijan hyvää oppimista, hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia ja edistää näitä tavoitteita tukevaa toimintaa. Toimintaa ohjaavat velvoitteet perustuvat lainsäädäntöön ja määräyksiin. Ne ohjaavat myös toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhteistyön lähtökohtia määrittävät paitsi toiminnalle asetetut tavoitteet myös niiden saavuttamiseen liittyvät prosessit.

Tässä suunnitelmassa kuvataan:

1. **Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista**
2. **Esiopetus- ja kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi**
3. **Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)**
4. **Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa ja koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa**
5. **Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma**

Opiskeluhuollon suunnitelman laatimisen lähtökohtana on ollut tarve hyödyntää kunnan sisällä olevat voimavarat lapsen ja nuoren tukemiseksi kasvun eri vaiheissa joustavasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkoituksena on, että opiskeluhuollon toimijat luovat toimivan verkoston, jonka työtä ja kehittämistä opiskeluhuoltosuunnitelma tukee. **Opiskeluhuolto kuuluu kaikille esiopetuksessa, koulussa tai oppilaitoksessa työskenteleville ja on näin oleellinen osa koko kasvatus- ja opetushenkilöstön arkityötä**. Kaiken perusta on oppilaan koulunkäynnin järjestäminen ja toteuttaminen siten, että se vastaa hänen tarpeitaan ja huomioi kokonaisvaltaisesti hänen hyvinvointinsa ja kehitysvaiheensa.

Jokainen aikuinen lapsen lähipiirissä on osa toimivaa opiskeluhuoltoa, lähtien vanhemmista. Toimintasuunnitelmassa korostetaan yhteistyön kehittämistä vanhempien kanssa niin, että opiskeluhuolto ei ole vain ongelmatapausten ratkomista varten, vaan se toimii ennaltaehkäisevästi kaikkien oppilaiden tukena varhaisesta vaiheesta alkaen. Keskeistä on hyvän ja toimivan yhteistyöverkoston luominen, jossa jokainen vanhemmista lähtien tietää oman roolinsa sekä missä vaiheessa ja kehen voi ottaa yhteyttä.

Opiskeluhuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Yhteisöllisen ja yksilöllisen tuen tavoitteet, tehtävät ja toimintamallit ovat toisiaan täydentäviä. Opiskeluhuollon tehtävänä on osana esiopetus- ja kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa esiopetuksen ja koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Tavoitteena on edistää myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä puuttua tarvittaessa ongelmiin. Tärkeänä tehtävänä on terveen ja turvallisen oppimis- ja kasvuympäristön luominen, mielenterveyden suojaaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä esiopetus- ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen.

Opiskeluhuolto tukee ja kehittää kaikkien lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia esiopetuksesta perusopetukseen ja edelleen toisen asteen koulutukseen. Tämä tapahtuu hyvän ja voimakkaasti verkottuneen yhteistyön avulla lasten/nuorten ja huoltajien, sekä opetus ja muiden hallinnonalojen henkilöstön kesken suunnitelmallisesti ja joustavasti. Pohjana tälle esiopetuksessa ja koulussa toimii vahva ennaltaehkäisevä perustyö, joka pohjautuu yhteisölliseen toimintakulttuuriin sekä avoimeen ja ammatilliseen vuorovaikutukseen.

Yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöhön kuuluu koko esiopetus- ja kouluyhteisön sekä oppilaitoksen, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvoinnin kehittäminen, seuraaminen ja arviointi. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon esiopetusyksikön ja koulun arjessa. Opiskeluhuoltotyötä suunniteltaessa sovitaan erikseen sekä yhteisölliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, että yksittäisen oppilaan tukemiseen ja hänen asioidensa käsittelyyn liittyvät periaatteet ja toimintatavat.

Opiskeluhuollon toiminnassa myös vaikeuksien ja ongelmien varhainen ennaltaehkäisy ja turvallisuuteen liittyvien riskien ennakointi on ensisijaisesti luonteeltaan yhteisöllistä toimintaa, jota tulisi kehittää yhdessä kaikkien yhteisöön kuuluvien kanssa. Oppimisen edistämisessä ja puuttumisessa yhteisössä oleviin ongelmiin ja vaikeuksiin tarvitaan yksilöllistä tukea. On kuitenkin tärkeää, että samanaikaisesti asioita käsitellään myös yhteisötasolla. Opiskeluhuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, lapsen, nuoren ja huoltajan kunnioittaminen sekä osallisuuden tukeminen.

Opettaja on keskeinen oppilaan tukija ja huolen havaitsija esiopetuksen ja koulun arjessa. Opettaja tuo opiskeluhuoltotyöhön omat kokemuksensa oppilaan vahvuuksista ja haasteista koulutyön sujumisessa. Opettaja on ensisijaisessa asemassa varhaisen mukaantulon toteutumisessa ja yhteistyön kehittäjänä kodin ja koulun välillä.

Keskeiset käsitteet Valkeakoskella	
Opiskeluhuolto	Kokonaisvaltainen päivittäinen oppilaiden hyvinvoinnista huolehtiminen ja turvaaminen, joka kuuluu jokaiselle esiopetuksessa ja koulussa toimivalle aikuiselle
Opiskeluhuollon palvelut	Lapsen ikäryhmän mukaiset neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut
Opiskeluhuollon ohjausryhmä	Kuntakohtainen monialainen työryhmä, joka vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Valkeakoskella perhekeskuspalveluiden ohjausryhmä toimii opiskeluhuollon ohjausryhmänä
Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä/ Esiopetusyksikkökohtainen opiskeluhuoltoryhmä	Oppilaitoskohtainen monialainen työryhmä, joka vastaa oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulun rehtori. Työryhmään kuuluvat koulun osalta rehtorin lisäksi koulupsykologi, koulukuraattori, koulu-/opiskeluterveydenhoitaja, laaja-alainen erityisopettaja/t, oppilaskunnan ohjaava opettaja, oppilaskunnan edustaja/t, kasvun ja oppimisen tuen koordinaattori (1.-9. lk) ja opinto-ohjaaja (7.-9. lk ja lukio), tukioppilastoiminnasta vastaava henkilö (7.-9. lk), huoltajien edustaja (1.-9. lk), seurakunnan ja nuorisotoimen edustaja. Esiopetuksen osalta yksikkökohtaista työryhmää johtaa päiväkodin johtaja/varhaiskasvatusyksikön apulaisjohtaja. Työryhmään kuuluu lisäksi erityisopettaja, esiopettajaedustus, koulupsykologi, koulukuraattori, neuvolaterveydenhoitaja. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Työryhmässä ei käsitellä yksittäisen oppilaan/opiskelijan asioita. Opiskeluhuolto kokoontuu vähintään neljä kertaa lukuvuodessa ja kokouksista laaditaan muistio. Osa kokouksista on yhteisiä samassa

	toimipaikassa olevan perusopetuksen ja esiopetuksen kanssa. Opiskeluhuoltoryhmä tekee koulukohtaisen/esiopetusyksikkökohtaisen vuosisuunnitelman syksyllä ja suorittaa toiminnan arvioinnin keväällä.
Opiskeluhuollon konsultaatio	Yksittäisen oppilaan/opiskelijan asiassa konsultoidaan ensisijaisesti suoraan sitä opiskeluhuollon asiantuntijaa, kenelle asia kuuluu (terveydenhoitaja, koulupsykologi, koulukuraattori, koululääkäri).
Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä	Tapauskohtaisesti koottava ryhmä, joka käsittelee yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyviä asioita. Vaatii huoltajan suostumuksen, ketä tapaamisessa on paikalla.
Oppilashuoltokertomus	Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan oppilashuoltokertomukseen (Wilmassa). Syntyy aina, kun yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä kokoontuu. Kertomus on salassa pidettävä.
Oppilashuoltorekisteri	Oppilashuoltokertomukset muodostavat oman oppilashuoltorekisterin. Rekisterin vastuuhenkilö on koulun rehtori tai esiopetuksen osalta päiväkodin johtaja/varhaiskasvatusyksikön apulaisjohtaja. Rekisteriin liittyvät oppilashuoltokertomukset tallennetaan asianmukaisesti opiskeluhuollon arkistoon koululle/esiopetuksen osalta päiväkodille.

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhuoltopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Opiskeluhuoltolain mukaan oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava opiskeluhuolto. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Opiskeluhuoltoon sisältyvät opetussuunnitelman mukaiset opiskeluhuollon palvelut, joita ovat lapsen ikäryhmän mukaiset neuvolapalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan

Seuraavat huomiot lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja elinoloja koskevasta nykytilasta ovat Valkeakosken monialaisen perhekeskusryhmän tilannekuvaa kouluterveyskyselyistä, Pirkanmaan alueellisista ja Valkeakosken paikallisista, toimialakohtaisista tilastoista. Kattavammin nykytilaa kuvataan valtuustokausittaisessa laajassa hyvinvointikertomuksessa, joka sisältää myös lasten ja nuorten kuntakohtaisen hyvinvointiosion. Viimeisin Valkeakosken laaja hyvinvointikertomus v. 2025-2029 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa kesäkuussa 2025.

Väestörakenteen kehitys on Valkeakoskella samankaltainen kuin muualla Pirkanmaalla; nuorten ja lasten osuus väestöstä laskee pitkällä aikajänteellä. Tuorein perheitä koskeva tilasto (THL: Stkanet) on vuodelta 2024, jonka mukaan Valkeakoskella

- perheiden lukumäärä on yhteensä 5646 perhettä, 33 perhettä enemmän kuin edellisenä vuonna. Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot ilman lapsia. Lapsiperheet ovat perheitä, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi.
- Lapsiperheiden osuus perheistä on 36,1 %.

- Yhden vanhemman lapsiperheiden osuus 21,1% lapsiperheistä, mikä on hieman Pirkanmaan alueellista tasoa vähemmän.

Viimeisimmän kouluterveyskyselyn tulosten (2025) mukaan myönteistä kehitystä Valkeakoskella on ollut mm. koulussa tapahtuvan kiusaamisen sekä nettihäirinnän vähentymisessä. Suhteessa koko maan tuloksiin meillä on myös suurempi määrä koululaisia, jotka eivät ole maistaneet alkoholia. Valkeakosken vahvuuksia ovat myös koululaisten hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa ja hyvät harrastusmahdollisuudet.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan kouluikäisten haasteena ovat kouluinnostuksen lasku, ensimmäiset huumekokeilut 8. -9. luokkalaisilla ja kouluruokailuun liittyvät tekijät, mm. syömiseen varatun ajan riittämättömyys.

Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen heikentyminen huolettaa edelleen. Tähän varmasti vaikuttaa se, että Valkeakosken työttömyysaste on ollut viime vuosina Pirkanmaan korkeimpia. Huolenaiheita sekä alueellisesti Pirkanmaalla että Valkeakoskella on myös lasten ja nuorten elintavoissa; riittävän unen saannin ja ravitsemuksen osalta sekä päihteiden helpossa saatavuudessa. (THL: Kouluterveyskysely, tulospalvelu).

Uusimpien kyselytulosten ja tilastojen pohjalta lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet ovat pysyneet viime vuosina melko vakiintuneina ja siten myös paikalliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ovat edelleen samansuuntaisia ja vaativat pitkäjänteistä yhteistyötä. Samansuuntaisia lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteita on kirjattu myös Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2023-2026.

Kunnan eri hallinnonalojen toimijoilla on yhteisesti tärkeä vastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tämä mahdollistuu yhtenäisillä matalan kynnyksen palveluilla ja tiiviillä yhteistyöllä. Valkeakoskella perheiden hyvinvointia edistetään yhteistyössä perheiden palvelujen toimijoiden kanssa. Yhteistyötä kutsutaan perhekeskustoiminnaksi. Perhekeskuksen yhteistyöverkostossa varhaista tukea ja matalan kynnyksen palveluja sovitetaan vastaamaan lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin. Opiskeluhuolto on olennainen osa perheiden palveluja, jossa huolehditaan lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä toiminnasta.

Valkeakosken kaupungin hyvinvoinnin painopisteet valtuustokaudelle 2025-2029 priorisoidaan ilmiöistä, jotka nojaavat alueelliseen ja paikalliseen hyvinvoinnin tilannekuvaan sekä Valkeakosken kaupunkistrategiaan. Painopisteet vahvistettiin kaupunginvaltuustossa kesäkuussa 2025 ja ne ovat mielen hyvinvoinnin vahvistaminen, osallisuuden edistäminen ja arkiaktiivisuuden lisääminen. Lasten, nuorten ja perheiden osalta painopisteet sisältävät mm. lapsiperheiden varhaisen tuen vahvistamista, kohtaamispaikkatoiminnan vakiinnuttamista, arkiliikunnan edistämistä kaikissa palveluissa, maksuttoman ja matalan kynnyksen harrastustoiminnan lisäämistä, kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyä, moniammatillisen yhteistyön kehittämistä vaikuttavin toimintamallein sekä maahanmuuttajatyön kehittämistä mm. henkilöstön osaamista vahvistamalla. Tavoitteiden mukaista toimintaa arvioidaan vuosittain osana Valkeakosken kaupungin hyvinvointiraportointia.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen

tarpeetonta. Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi yhteistyössä oppilaan ja/tai huoltajan kanssa.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Koulu- ja opiskeluterveydenhoitajan työaika koululla on järjestettävä siten, että oppilas voi päästä tarvittaessa vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Perusterveydenhuollon hoitotakuu koskee myös toisen asteen opiskeluterveydenhuoltoa. 1.9.2023 alkaen hoitotakuu on perusterveydenhuollossa 14 vuorokautta ja suun terveydenhuollossa neljä kuukautta.

Kaikille kouluille ja oppilaitoksille on nimetty omat koulukuraattorit, koulupsykologit ja terveydenhoitajat. Esiopetuksessa olevia lapsia on noin 160, perusopetuksessa oppilaita noin 1990 sekä toisella asteella lukio-opiskelijoita noin 560 (Tietotien lukio).

Opiskeluhuoltopalveluihin käytettävissä olevat resurssit 1.8.2026

- Esiopetuksen kuraattori 0,01 htv
- Perusopetuksen kuraattori 3,29 htv
- Toisen asteen kuraattori 2,7 htv
- Esiopetuksen psykologi 0,08 htv
- Perusopetuksen psykologi 2,92 htv
- Toisen asteen psykologi 1,8 htv
- Esioppilaiden neuvolan terveydenhoitaja 0,2 htv
- Perusopetuksen kouluterveydenhoitajat 5 htv
- Toisen asteen opiskeluterveydenhoitajat 3 htv
- Koululääkäri ei erillistä

Opiskeluhuoltohenkilöstöresurssit koulukohtaisesti

Koulutusmuoto	**Opetusta ja koulutusta järjestävät yksiköt**	**Terveydenhoitaja htv**	**Kuraattori htv**	**Psykologi htv**
Esiopetus	Roukon esiopetus Sorrilan esiopetus Rauhalan esiopetus Kärjenniemen esiopetus	0,2	0,01	0,08
Perusopetus	Sorrilan yhtenäiskoulu	2	1,29	1,32
	Roukon yhtenäiskoulu	2,3	1,5	1,3
	Kärjenniemen koulu	0,3	0,3	0,2
	Sääksmäen koulu (Rauhalan ja Tarttilan yksiköt)	0,2	0,2	0,1
Lukiokoulutus	Tietotien lukio	1	0,7	0,5

2. Esiopetus- ja kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa esi- ja perusopetuksen ja 2. asteen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Esiopetuksen ja koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetus- ja kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatavat esiopetuksessa

Valkeakosken esiopetuksessa opiskeluhuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllinen opiskeluhuolto kuuluu kaikille esiopetuksen toimijoille. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykkinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjän laatima suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on osana Valkeakosken kuntakohtaista opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Valkeakosken perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa opiskeluhuolto on tärkeä osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat yhteisöllisessä opiskelijahuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Opiskelijahuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan ja varmistetaan, että oppilaan oppimisympäristö myös mahdollisten opintomatkojen ja työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Työelämään tutustumisen jakson aikana työnantaja huolehtii työturvallisuuden toteutumisesta. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan neljän vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös oppilaskuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Perusopetuksen oppilaiden ja lukion opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta seurataan säännöllisesti erilaisin kyselyin ja tarkistuksin. Tällaisia ovat muun muassa kouluterveys-, kouluhyvinvointi- ja kiusaamiskyselyt sekä asiakastyytyväisyyskyselyt perheille. Myös koulujen terveydelliset olot tarkistetaan säännöllisesti joka neljäs vuosi. Lisäksi jokapäiväisessä seuraamisessa tärkeä rooli on jokaisella koulun henkilökuntaan kuuluvalla, mutta erityisesti luokanopettajilla, luokanvalvojilla ja ryhmänohjaajilla, jotka tekevät havaintoja oppilaiden, luokkien ja koko kouluyhteisön tilanteesta. Kaupungin opetuspalveluiden tieto- ja viestintätekniikan suunnittelijan johdolla laaditaan ja toteutetaan tietoturvallisuuteen liittyviä kyselyitä.

Havaittuihin epäkohtiin puututaan ja huolta aiheuttavat havainnot viedään eteenpäin sopiville tahoille. Myös oppilaskuntien hallitusten sekä vanhempainyhdistysten ja –toimikuntien kautta saadaan tärkeää tietoa hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvistä huolista. Vuosittain järjestettävän Oktafori-tapahtuman myötä lasten ja nuorten ajatukset ja mielipiteet tulevat opetuksenjärjestäjän tietoon.

Kun esim. kouluterveys- ja kouluhyvinvointikyselyiden tulokset saadaan, niitä tarkastellaan ja vertaillaan edellisiin tuloksiin. Näin löydetään sekä kehittämiskohteita, tarpeita erityistoimenpiteille, että asioita, joissa on onnistuttu. Keskeisiä tuloksia viime vuosien kyselyistä sekä keskusteluista esim. oppilaskuntien hallitusten kanssa ovat olleet mm. ryhmään kuulumattomuuden tunteen merkittävä lisääntyminen, arvioinnin

kuormittavuus sekä kokemukset riittämättömästä työrauhasta. Näiden haasteiden osalta sekä koulut että opetuksenjärjestäjä on ryhtynyt tarvittaviin toimiin.

Esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Valkeakosken esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa yhteisöllinen opiskeluhuolto on moniammatillista yhteistyötä, joka vastaa esiopetuksen ja koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa päiväkodin johtaja/koulun rehtori. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Työryhmässä ei käsitellä yksittäisen oppilaan/opiskelijan asioita. Opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa lukuvuodessa ja kokouksista laaditaan muistio. Opiskeluhuoltoryhmä tekee esiopetus/koulukohtaisen vuosisuunnitelman syksyllä ja suorittaa toiminnan arvioinnin keväällä.

Koulun osalta yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokoukseen osallistuvat koulun rehtori (kokoonkutsuja), koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, laaja-alainen erityisopettaja/t, oppilaskunnan ohjaava opettaja, oppilaskunnan edustaja/t, kasvun ja oppimisen tuen koordinaattori, 7.-9. luokkien kouluissa ja lukiossa opinto-ohjaaja, tukioppilastoiminnasta vastaava henkilö (7.-9. lk.), huoltajien edustaja (1.-9. lk.) sekä seurakunnan ja nuorisotoimen edustaja. Esiopetuksen osalta opiskeluhuoltoryhmään osallistuvat päiväkodin johtaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO), esiopettajaedustus, esiopetuksen koulupsykologi, kuraattori ja neuvolan terveydenhoitaja.

Poissaolot

Valkeakosken perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa tehdään koulupoissaoloja ehkäisevää työtä tukemalla oppilaiden kouluun kiinnittymistä. Perusopetuksessa hyödynnetään sekä kansallista että seutukunnallista läsnäoloraamimallia, jossa korostetaan läsnäoloa tukevan koulun toimintakulttuurin vahvistamista, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Siinä tuetaan ja arvostetaan hyviä oppilaiden ja opettajien välisiä suhteita ja vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi vahvistetaan hyvää vuorovaikutusta ja yhteistyötä kodin kanssa sekä huomioidaan ja poistetaan yleisimmät osallistumisen esteet. Ymmärretään myös poissaolojen merkitys oppimisen ja hyvinvoinnin riskitekijänä sekä seurataan poissaoloja suunnitelmallisesti yksilö- ja ryhmätasolla.

Lukiossa opintonsa aloittavien kouluun kiinnittymistä tuetaan erilaisilla ryhmäytymistapahtumilla sekä opinnot aloittavalla tiimijaksolla. Lukion opiskelijakunnan hallituksen järjestämät tapahtumat sekä ryhmänohjaajatapaamiset tukevat myös osaltaan kouluun kiinnittymistä. Näillä toivotaan olevan myös poissaoloja ehkäisevä vaikutus.

Käytössä on myös poissaoloihin puuttumisen malli, jonka tarkoituksena on päästä puuttumaan mahdollisimman varhain poissaolojen taustalla oleviin ongelmiin yhdessä oppilaiden, huoltajien ja tarvittaessa viranomaisverkostojen kanssa. Pitkittyneet poissaolot voivat hankaloittaa opinnoissa etenemistä, vaikuttaa oppilaan kaverisuhteisiin ja pahimmillaan lisätä syrjäytymisen riskiä.

Oppilaan tehtävänä on huolehtia koulunkäynnistä työjärjestyksen mukaisesti ja huoltajan tulee ilmoittaa heti aamulla alakoulussa omalle opettajalle ja yläkoulussa luokanvalvojalle Wilma-viestillä, tekstiviestillä tai puhelimitse, jos oppilas on poissa koulusta. Kaikki poissaolot tulee merkitä Wilmaan.

Perusopetuksessa seurataan systemaattisesti koulupoissaoloja. Luokanopettajat ja - valvojat ilmoittavat kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorille poissaolomallin mukaisten tunti-/prosenttimäärien puitteissa oppilaiden poissaolot erikseen sovittuina ajanjaksoina. Jokainen opettaja/luokanvalvoja on velvollinen toimimaan poissaolomallin mukaisesti. Opettaja voi tapauskohtaisesti konsultoida opiskeluhuollon asiantuntijoita (koulukuraattoria, kouluterveydenhoitajaa). Koulupoissaoloja käsitellään tarpeen mukaisesti opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä, johon kutsutaan tarvelähtöisesti muita asiantuntijoita mukaan esim. koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja.

Lukiossa ryhmänohjaaja seuraa opiskelijoiden poissaolojen kokonaismääriä yhdessä opojen ja erityisopettajan kanssa. Aineenopettajat seuraavat poissaoloja omien oppiaineidensa osalta.

Valkeakoskella toteutetaan poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja poissaoloihin puuttumista opetussuunnitelman perusteiden luvun 5.1 ja siihen sisältyvän paikallisen tarkennuksen mukaisesti. Paikallisessa tarkennuksessa esitetään seudullinen läsnäoloraamimalli sekä paikallinen poissaoloihin puuttumisen malli.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Valkeakosken perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa tavoitteena on ohjata oppilaita terveellisen elämäntavan piiriin. Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi oppilaan kouluaikana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen puitteissa ja erityisesti terveystiedon oppimäärässä. Koulu voi myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita puhumaan oppilaille tupakan- ja päihteidenkäytön haitoista. Valkeakosken ehkäisevän päihdetyön moniammatillinen ryhmä tukee kouluyhteisöä päihteettömän elämäntavan vahvistamisessa mm. viestinnän, tiedottamisen ja koulutusten avulla.

Kouluterveydenhuollossa päihteiden kartoittaminen kuuluu osana oppilaiden terveystarkastuksiin ja terveystapaamisiin.

Alkoholin, tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttöön puututaan aktiivisesti Valkeakosken koulujen työrauhamallissa esitetyin toimenpitein. Jos koulun henkilökunnan jäsen toteaa oppilaan olevan päihtynyt, hän ilmoittaa asian rehtorille ja huoltajille. Oppilaan tilannetta seurataan ja mikäli päihtymystila on voimakas, soitetaan 112. Päihteidenkäyttötapauksissa tehdään aina lastensuojeluilmoitus ja arvioidaan oppilashuollon palveluiden tarve. Tupakkatuotteiden käytöstä ollaan aina yhteydessä oppilaan huoltajiin. Päihteiden tai tupakkatuotteiden käyttö otetaan aina heti puheeksi oppilaan itsensä kanssa.

Yhteistyö ja käytännöt kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksessa

Valkeakosken perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa oppilaan ja opiskelijan terveyden edistämiseksi on kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava joka neljäs vuosi (Neuvola

toiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 338/2011 12 §.) Tarkastus tehdään yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, opiskeluhuollon henkilöstön, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Tarkastuksen sisältöalueet:

Yhteisön hyvinvointi	• Psykososiaalinen hyvinvointi • Opiskelun ja koulunkäynnin järjestäminen hyvinvointia tukevasti • Ehkäisevä päihdetyö • Liikunnallisuuden ja ergonomian edistäminen • Terveellisten ruokatottumusten edistäminen
Terveellisyys ja turvallisuus kiinteistössä	• Rakennus ja sisätilat • Esteettömyys • Piha ja liikenne
Turvallisuuden edistäminen	• Turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja ympäristössä • Tapaturmien ehkäisy • Paloturvallisuus ja pelastautuminen
Opiskeluhuolto ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tukena	• Opiskeluhuollon monialaiset yhteistyörakenteet • Opiskeluhuollon palvelut

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, koulu – ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen. Perusopetuksessa yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Valkeakosken esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia lapsen ikäryhmän mukaista neuvolapalvelua, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhuollon tuen järjestämisessä että koulun arjessa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Opiskeluhuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Valkeakoskella yksilökohtainen opiskeluhuolto on järjestetty seuraavan mukaisesti

YKSILÖKOHTAINEN KONSULTAATIO	Yksittäisen oppilaan/opiskelijan asiassa konsultoidaan ensisijaisesti suoraan opiskeluhuollon asiantuntijaa, jolle asia kuuluu (terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori, lääkäri). Nimelliseen konsultaatioon vaaditaan aina oppilaan/huoltajan suostumus. Anonyymisti voi konsultoida ilman oppilaan/huoltajan suostumusta.
YKSILÖKOHTAINEN MONIALAINEN ASIANTUNTIJARYHMÄ (ATR / MAR, esiopetus)	Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä on tapauskohtaisesti koottava ryhmä, joka käsittelee yksittäisen oppilaan asioihin tai tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyviä asioita. Ryhmä kootaan aina tarvittaessa. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ko. luokan luokanopettaja tai –valvoja lähettää Wilmassa huoltajille kutsun, jossa kerrotaan asiantuntijaryhmän kokoonpano sekä ajankohta. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta (esiopetuksessa huoltajan suostumus).

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut, kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)

Esiopetusikäisten neuvolapalvelut toimivat lastenneuvolassa ajanvarauksella. Kouluterveydenhuolto toimii pääasiassa ajanvarauksella. Terveydenhoitajan avoimelle vastaanotolle oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan mieltään painavista asioista koulukohtaisesti sovittuina aikoina. Opiskeluterveydenhuoltoon ohjautumisen perustana on, että opiskeluterveydenhuollolla on ajantasaiset tiedot oppilaitosten opiskelijoista. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa terveydenhoitajan tavoittaa puhelimitse, Wilman kautta tai tulemalla avoimelle vastaanotolle. Lääkärin vastaanotolle aika varataan aina sovitusti.

Kuraattori ja psykologipalveluihin oppilaat/opiskelijat ja huoltajat voivat ottaa yhteyttä suoraan puhelimitse tai Wilma -viestillä. Tietoturvan vuoksi suositellaan yhteydenottoa puhelimitse. Oppilaan/opiskelijan luvalla yhteydenoton voi tehdä myös perheenjäsen, ystävä, koulun/oppilaitoksen henkilökunta tai muu yhteistyökumppani.

Koulun/oppilaitoksen henkilökunnalla ja vanhemmilla on oikeus saada psykologin/kuraattorin konsultaatiota liittyen oppilaan/opiskelijan tilanteeseen ja tarvittaessa kriisitilanteissa ilman oppilaan/opiskelijan suostumusta. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 11 §:n mukaan oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja.

Opiskelijahuoltokertomus

Valkeakosken esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä opetusryhmän opettaja/ luokanvalvoja laatii opiskelijahuoltokertomuksen (Wilman muistio). Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä.

Opiskelijahuoltokertomukset sekä muut opiskelijahuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskelijahuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Opiskelijahuoltorekisteriin tallennetut tiedot,

jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Jos sivulliselle annetaan opiskelijahuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskelijahuoltotyön säädetysti terveydenhuollon potilaskertomukseen. Vastaavasti opiskelijahuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot sosiaalihuollon asiakaskertomukseen.

Tarvittavan opiskelijahuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Valkeakosken perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa kurinpitotoimina käytettävien kirjallisen varoituksen ja opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä oppilaalle järjestetään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle järjestetään muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opetukseen palattaessa. Opetukseen palaamisen onnistumiseksi laaditaan suunnitelma tukemaan paluuta.

Valkeakosken kouluissa käytössä olevia kurinpidollisia toimintatapoja kuvataan tarkemmin kaupungin koulujen työrauhamallissa luvussa 2.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa

Kouluterveydenhuollon laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Tiedonsiirrossa apuna käytetään Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa -lomaketta, joka on opettajalle apuväline terveystarkastuksen monialaiseen yhteistyöhön. Lomake ohjaa avoimeen ja lainmukaiseen tiedonsiirtoon sekä sisällöllisesti yhdenmukaisiin arvioihin. Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa -lomakkeella opettaja tai luokanvalvoja antaa kouluterveydenhuollon laajaan terveystarkastukseen oman näkemyksensä oppilaan tilanteesta koulussa. Kouluterveydenhoitaja huolehtii siitä, että Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa -lomake jaetaan oppilaille kotiin vietäväksi hyvissä ajoin ennen luokan terveystarkastusta. Huoltaja sekä 8.luokan terveystarkastuksessa oppilas antaa allekirjoituksellaan opettajalle luvan täyttää lomake ja siirtää sen tiedot kouluterveydenhuoltoon. Tämän jälkeen opettaja täyttää lomakkeen ja palauttaa täytetyt lomakkeet kouluterveydenhuoltoon ennen luokan tarkastusten alkua.

Oppilaan esiopetus- ja koulupäivän aikaisen eritysruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Erityisruokavalion ilmoittamisen käytänne

Valkeakosken esi- ja perusopetuksessa huoltajat ilmoittavat lapsen erityisruokavalion tarpeesta sähköisellä erityisruokavaliolomakkeella. Ruokapalvelu voi tarvittaessa konsultoida kouluterveydenhoitajaa tai neuvolan terveydenhoitajaa ruokavalion toteuttamisesta. Terveydenhoitaja on tarvittaessa yhteydessä huoltajaan. Tarvittaessa huoltajaa pyydetään toimittamaan lääkärin kirjoittama ajantasainen todistus.

Lääkityksen ilmoittamisen käytänne

Valkeakosken esi- ja perusopetuksessa varhaiskasvatuksen ja koulun johdolla on velvollisuus huolehtia siitä, että varhaiskasvatukseen ja kouluun laaditaan lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Kunnan esiopetuksen ja koulun lääkehoitosuunnitelma koskee kaikkia esiopetuksen ja koulun toimintamuotoja, ja se liitetään osaksi paikallista esiopetussuunnitelmaa/ opetussuunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen /koulun johto vastaa siitä, että jokaisessa toimipaikassa on saatavilla kunnan esiopetuksen /koulun lääkehoitosuunnitelma, ja sen liitteeksi laaditaan suunnitelma asianomaisen toimipaikan lääkehoidon järjestelyistä ja vastuutahoista.

Lääkehoidon organisointi esiopetuksessa ja koulussa tapahtuu suunnitelmallisesti. Lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden osaaminen ja saatavilla olo varmistetaan koko yksikön toiminta-ajan, silloin kun siellä on lääkehoitoa tarvitseva lapsi. Huoltajien ja esiopetuksen/ koulun henkilöstön kanssa sovitaan lääkehoidon toteutus ja toteutuksesta vastaava henkilö (ja varahenkilö). Esiopetuksessa ja koululla laaditaan erillinen kirjallinen suunnitelma lapsen lääkehoidosta. Lapsen lääkehoitosuunnitelmasta (määrää lääkkeen ja kirjoittaa reseptin) vastaa lapsen hoidosta vastaava lääkäri. Tarvittaessa voidaan konsultoida neuvolan terveydenhoitajaa tai koulu-/opiskeluterveydenhoitajaa.

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa ja koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhuollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opiskelijahuollon yhteistyön järjestäminen

Yhteistyö kodin kanssa

Valkeakosken esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa opiskelijahuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Esiopetuksen ja koulun tärkein kumppani on perhe, sillä vanhemmat ovat lastensa parhaita asiantuntijoita. Kodin ja esiopetuksen/koulun välinen yhteistyö on lapsen hyvän oppimisen, kasvun ja kehityksen edellytys. Perusopetuslain mukaan ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa on huoltajilla. Koulun tehtävänä on vastata opetuksesta ja tukea oppilaan kasvua.

Yhteistyön sujuvuus edellyttää aktiivisuutta, avoimuutta ja sitoutumista. Lapsen yksilöllisten tarpeiden näkeminen edellyttää myös perheiden erilaisten tarpeiden huomioon ottamista. Tiivis yhteydenpito kodin ja esiopetuksen/koulun välillä helpottaa tuen löytämistä riittävän ajoissa mahdollisten huolien ilmaantuessa.

Perheen tukena on opiskelijahuollon moniammatillinen verkosto. Opiskelijahuoltolain mukaan opiskelijahuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajan kanssa. Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen (esiopetuksessa huoltajan suostumus).

Yhteistyöllä varmistetaan, että vuorovaikutuskanava kodin ja esiopetuksen/koulun välille on luotu ja toisten toimintatavat ovat tuttuja. Yhteistyön perustana on keskinäinen arvostus ja luottamus. Toimivasta vuorovaikutuksesta syntyvät luottamukselliset suhteet mahdollistavat kasvatuskumppanuuden. Yhteiseen vuorovaikutukseen perustuvan viestinnän tuloksena on hyvinvoiva oppilas. Viestinnän apuvälineenä voi käyttää mm. seuraavia asioita:

TIEDOTTAMINEN

- koulukohtaiset tiedotteet, kunnan nettisivut
- Wilman kautta tiedottaminen
- opiskeluhuoltotyön esittely huoltajille vanhempaintilaisuuksissa

VANHEMPIEN OSALLISTUMINEN KOULUN TOIMINTAAN

- mahdollisuus osallistua vanhempaintoimikuntaan tai luokkatoimikunnan toimintaan
- mahdollisuus osallistua vanhempaintoimikunnan mukana koulun toimintapäiviin
- opetussuunnitelman työstämiseen osallistuminen vanhempaintoimikunnan kautta
- opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen osallistuminen vanhempaintoimikunnan kautta
- mahdollisuus osallistua koulun juhliin, teemapäiviin, yhteistilaisuuksiin ym.
- tarpeen mukaan osallistuminen yökouluihin, retkille ja leirikouluihin
- oppitunnin seuraaminen

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus opiskeluhuollossa

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimivuuden kannalta on tärkeää kuulla myös oppilailta itseltään, millaisia näkemyksiä heillä on esiopetuksen/koulun viihtyvyyteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyen.

Esiopetuksessa lapset osallistuvat oman ryhmänsä toiminnan suunnitteluun. Esiopetuksessa tulee kehittää myös päiväkotikohtaisia menetelmiä, joilla lapset voivat tuoda esille mielipiteitään ja vaikuttaa toiminnan suunnitteluun. Lasten kanssa käydään arjessa keskusteluita siitä, miten he ovat omalta osaltaan vastuussa turvallisesta ja toimivasta oppimisympäristöstä ja esiopetuspäivästä.

Kaikissa kouluissa toimii oppilaskunnan hallitus, jonka edustajat tulee kutsua koulun oppilashuoltoryhmän kokouksiin säännöllisesti vähintään lukukausittain. Oppilaskunnan hallitus tekee yhteistyötä koulun oppilashuoltoryhmän kanssa hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi koulussa. Oppilaiden kanssa on hyvä alusta pitäen käydä keskustelua siitä, miten he ovat omatta osaltaan vastuussa turvallisesta ja toimivasta oppimisympäristöstä ja koulupäivästä. Koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan menetelmät, joilla oppilaat voivat olla vaikuttamassa koulun arjessa ilmeneviin haasteisiin ja ratkaista niitä yhteistyössä koulun henkilökunnan kanssa.

Huoltajien edustuksellisuus opiskeluhuoltotyössä konkretisoituu päiväkotien ja koulujen vanhempainyhdistysten tai –toimikuntien kautta. Näiden edustajat tulee myös säännöllisesti kutsua päiväkodin/koulun oppilashuoltoryhmän kokoukseen. Huoltajilta tulee aktiivisesti kerätä informaatiota ja palautetta koulun/esiopetuksen turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyen.

Oppilaiden, huoltajien ja henkilöstön osallisuus opiskeluhuoltosuunnitelman laadinnassa

Valkeakosken opiskeluhuoltosuunnitelman laadinnassa osallistetaan koulujen oppilaskunnan hallituksen edustajia, vanhempaintoimikuntia, esiopetuksen ja koulujen henkilöstöä sekä opiskeluhuollon henkilöstöä pyytämällä heiltä tietoa ja näkemystä opiskeluhuoltosuunnitelmasta. Lisäksi opiskeluhuollon ohjausryhmänä toimivalta perhekeskuksen ohjausryhmältä pyydetään tietoa ja näkemystä opiskeluhuollosta, yhteistyöstä sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta.

Opiskeluhuoltosuunnitelma päivitetään aina, kun kuntakohtainen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu. Lisäksi Opiskeluhuoltosuunnitelmaa tarkastellaan tarvittaessa useammin.

Esiopetus- ja koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Opiskeluhuolto kuuluu kaikille esiopetus- ja kouluyhteisössä työskenteleville. Henkilökunta perehdytetään vuosittain yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen mm. osana perehdytyspäivää, tutor-opettajatoimintaa ja työyhteisöjen yhteisiä tapaamisia. Päiväkodinjohtaja/ koulun rehtori vastaa perehdytyksen ja osaamisen varmistamisesta.

Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö oppimisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Moniammatillista yhteistyötä oppimisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä on aina mahdollista tehdä konsultoiden opiskeluhuollon ammattihenkilöitä ja tarvittaessa järjestää yksilökohtaisia moniammatillisia asiantuntijaryhmiä. Oppilailla ja heidän huoltajillaan on aina mahdollisuus käyttää opiskeluhuollon ammattihenkilöiden palveluita.

Tuen asiakirjojen laadinnassa tehdään tarvittaessa monialaista yhteistyötä esiopetuksen/koulun ja opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Oppilaan tuen tarpeiden varhainen tunnistamisella ja selvittelyllä on merkitystä myös moniammatillisen yhteistyön käynnistymiselle varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös laajempana verkostoyhteistyönä oppilaan, huoltajan, oppilasta opettavien, opiskeluhuollon henkilökunnan ja muiden tarvittavien ammattilaisten kesken.

Joustavan perusopetuksen aikana oppilaalla ja huoltajalla on käytössä opiskeluhuollon palvelut. Yhteistyötä joustavan perusopetuksen kanssa toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä.

Mikäli oppilas tarvitsee sairaalaopetusta, moniammatillisen yhteistyön merkitys kasvaa. Oppilaan siirtymävaiheissa sairaalaopetukseen ja takaisin, tehdään moniammatillista yhteistyötä. Verkostopalavereihin voi tarvittaessa osallistua myös opiskeluhuollon ammattihenkilöitä. Esiopetukseen/kouluun paluuta tuetaan moniammatillisesti tehden yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten Kasvatus- ja perheneuvola, nuorisotoimi, sosiaalitoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Nuorisotoimi ja poliisi tekevät osaltaan yhteisöllistä työtä kouluissa. Nuorisotoimen työntekijät ovat säännöllisesti oppilaiden tavattavissa yhtenäiskouluilla ja lukiolla. Lisäksi poliisin edustaja on toisinaan läsnä joillekin luokka-asteille järjestettävissä yhteisissä tilaisuuksissa, ja poliisipartiot poikkeavat tervehtimään ja tapaamaan oppilaita kouluilla muiden töiden lomassa. Sosiaalityö, lastensuojelu ja erikoissairaanhoito osallistuvat tarpeen mukaisesti yksilölliseen opiskeluhuoltotyöhön.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista tiedotetaan lukuvuoden alkaessa päiväkotien ja koulujen kautta. Tietoa asiasta löytyy Wilman tiedotteesta. Yhteistyötahoille kerrotaan opiskeluhuollon toiminnasta yhteisissä tapaamisissa ja tilaisuuksissa.

Vastuunjako opiskeluhuollossa

rehtori/apulaisrehtori/päiväkodin johtaja/varhaiskasvatusyksikön apulaisjohtaja	• johtaa koulun/esiopetuksen yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä • toimii koulun/esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmän puheenjohtajana • vastaa koulun/esiopetuksen yleisestä turvallisuudesta ja opetusjärjestelyistä • huolehtii yksikkönsä osalta opiskeluhuoltotyön seurannasta ja arvioinnista yhdessä opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa • toimii koulun/esiopetuksen kriisiryhmän koollekutsujana • tukee opettajia opiskeluhuollollisissa kysymyksissä
esiopettaja, luokanopettaja / luokanvalvoja / ryhmänohjaaja	• päävastuu oppilaan hyvinvoinnin seuraamisesta (oppilaantuntemus) • seuraa luokan ryhmädynamiikkaa, mm. kiusaaminen • seuraa poissaoloja ja puuttuu niihin • ohjaa oppilasta hakemaan tarvitsemiaan oppilas- ja opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja • vastaa yhteydenpidosta huoltajiin ja oppilashuollon toimijoihin (konsultaation käyttö) • kirjaa oppilashuoltokertomukseen yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisen • laatii tarvittavat tuen asiakirjat • osallistuu opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • toteuttaa sovittuja käytäntöjä
Esiopetuksen sosionomi	• tiedostaa kasvatuksen ja lapsuuden yhteiskunnalliset ja kulttuuriset lähtökohdat. • tuntee sosiaalialan palvelujärjestelmän ja ohjaa tarvittaessa perheitä palveluiden ja tuen piiriin. • vahvistaa päiväkodin ja huoltajien välistä yhteisöllisyyttä ja kasvatusyhteistyötä. • hallitsee osallistavia ja yhteisöllisiä pedagogisia menetelmiä lapsiryhmän ohjauksessa ja perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. • osallistuu opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • toteuttaa sovittuja käytäntöjä

erityisopettaja / varhaiskasvatuksen erityisopettaja	• kartoittaa lapsen tilanteen yhteistyössä luokanopettajan / aineenopettajan / luokanvalvojan, vanhempien ja rehtorin/apulaisrehtorin kanssa. Esiopetuksessa esiopettajan / vanhempien, päiväkodin johtajan/apulaisjohtajan kanssa. • etsii erilaisia keinoja, menetelmiä ja ratkaisuja, kokeilee ja seuraa niitä yhdessä opettajien, koulunkäynninohjaajien ja vanhempien kanssa • konsultoi tuen asiakirjojen laatimiseen liittyvissä asioissa • osallistuu opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • toteuttaa sovittuja käytäntöjä
koulunkäynninohjaaja/ esiopetuksessa työskentelevä lastenhoitaja	• tiedottaa havainnoistaan opettajille • tekee yhteistyötä opettajien ja vanhempien kanssa • osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • toteuttaa sovittuja käytäntöjä
opinto-ohjaaja	• vastaa osaltaan oppilaan hyvinvoinnin seuraamisesta (oppilaantuntemus) • ohjaa oppilasta hakemaan tarvitsemiaan oppilas- ja opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja • tekee yhteistyötä huoltajien ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa • etsii erilaisia keinoja, menetelmiä ja ratkaisuja, kokeilee ja seuraa niitä yhdessä opettajien, koulunkäynninohjaajien ja vanhempien kanssa • osallistuu opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa, esim. verkosto-, kuntoutus- ja hoitokokoukset • yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö
kasvun ja oppimisen tuen koordinaattori / konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja (KVEO)	• Perusopetuksessa kasvun ja oppimisen tuen koordinaattori valmistelee tuen päätökset • osallistuu tukea tarvitsevien oppilaiden yksilöllisen opintopolun suunnitteluun • vastaa osaltaan oppilaan hyvinvoinnin seuraamisesta (oppilaantuntemus) • ohjaa oppilasta hakemaan tarvitsemiaan oppilas- ja opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja • tekee yhteistyötä huoltajien ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa • etsii erilaisia keinoja, menetelmiä ja ratkaisuja, kokeilee ja seuraa niitä yhdessä opettajien, koulunkäynninohjaajien ja vanhempien kanssa • Osallistuu tarvittaessa opiskeluhuollollisiin tapaamisiin (esiopetuksessa konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja (KVEO)) • yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö (esiopetuksessa konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja (KVEO) tarvittaessa)

	• Tarpeen mukaisesti yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa, esim. verkosto-, kuntoutus- ja hoitokokoukset
koulukuraattori	• on ehkäisevään lasten suojelutyöhön erikoistunut koulun sosiaalialan ammattilainen • auttaa oppilaita, joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä tai ihmissuhteissaan tai omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä ongelmia tai pulmatilanteita • luokan työilmapiiri ja työrauhan ylläpitäminen, opettajan ja oppilaan väliset ristiriitatilanteet, koulupoissaolot, kiusaaminen, kotiongelmat ja erilaiset koulun tai luokan vaihtumisesta johtuvat siirtymävaiheet ovat tyypillisiä tilanteita, missä kuraattoria tarvitaan avuksi • koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja toiminnan tukeminen sekä kotien ja koulun yhteistyön tukeminen • koulun henkilöstölle annettava konsultaatio • työn tarkoituksena on järjestää oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi osana opiskeluhuollon asiantuntijaryhmää • keskustelee oppilaan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa • tarkkaavaisuuden ja toiminnanohjauksen sekä sosiaalisten ja tunnetaitojen ryhmämuotoinen tuki • kuuluu peruskoulun ja toisen asteen yhteiseen opiskeluhuoltoon • osallistuu opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • tekee koulussa yksilöllisen opiskeluhuollon lisäksi lain edellyttämää yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää työtä • yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa, esim. verkosto-, kuntoutus- ja hoitokokoukset • kriisityö kouluilla • psykologin, terveydenhoitajan ja/ tai kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorin/ KVEOn kanssa tehtävä yhteistyö huoltajien kanssa
koulupsykologi	• mielenterveyden, kasvun ja kehityksen tukeminen: pulmien ennaltaehkäisy, arviointi, lievien pulmien hoito, tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja hoitoon ohjaus • oppimisen ja keskittymisen haasteiden selvittäminen psykologisin menetelmin

	• keskustelee oppilaan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa • osallistuu opiskeluhuollollisiin tapaamisiin • koulun/esiopetuksen henkilöstölle annettava konsultaatio • neuropsykologisen kuntoutuksen tarpeen arviointi ja kuntoutussuositukset • tarkkaavaisuuden ja toiminnanohjauksen sekä sosiaalisten ja tunnetaitojen ryhmämuotoinen tuki • yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö • yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa, esim. verkosto-, kuntoutus- ja hoitokokoukset • kriisityö kouluilla/esiopetuksessa • kuraattorin, terveydenhoitajan ja/ tai kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorin/KVEOn kanssa tehtävä yhteistyö huoltajien kanssa
koulu- ja opiskeluterveydenhoitaja	• kouluyhteisön turvallisuuden edistäminen ja koulun kriisityöhön osallistuminen • kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksiin osallistuminen ja jatkotoimien seuraaminen • oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä oppimisen edistäminen ja tukeminen • oppilaiden kasvun ja kehityksen seuraaminen • oppilaiden määräaikaisten terveystarkastusten järjestäminen ja toteuttaminen sekä tarvittaessa tarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen • oppilaskohtainen yhteistyö vanhempien ja opettajien kanssa • osallistuu oppilashuollollisiin tapaamisiin • koulun henkilöstölle annettava konsultaatio • yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö • yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa, esim. verkosto-, kuntoutus- ja hoitokokoukset • tuen tarpeen arvioiminen, tukeminen sekä osallistuminen monialaisen tuen suunnitteluun ja järjestämiseen tarvittaessa • ammattiin liittyvien rajoitusten seulonta, ohjaus • ensiapu ja siihen liittyvä hoitotyö • toisen asteen opiskeluterveydenhuollossa sairaanhoidolliset palvelut • kuraattorin, psykologin ja/ tai kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorin kanssa tehtävä yhteistyö huoltajien kanssa

Neuvolan terveydenhoitaja	• Lastenneuvolapalvelut on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. • Neuvolassa seurataan ja tuetaan lapsen ja koko perheen kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. • Neuvolatarkastuksessa käsitellään lapsen terveyteen, kasvuun ja kehitykseen sekä mahdollisiin erityistarpeisiin liittyviä seikkoja ja huomioidaan koko perheen hyvinvointi. • tekee tarvittaessa monialaista työtä muiden ammattilaisten kanssa lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. • tarjoaa palveluita myös ryhmämuotoisesti, tukee vanhempia kasvatustehtävässä ja antaa palveluohjausta.
koululääkäri	• oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä kasvun ja kehityksen seuraaminen • perheen hyvinvoinnin selvittely ja vanhempien tukeminen kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa • psykososiaalisen tuen tarjoaminen oppilaille ja perheille • erityisen tuen tarpeen arvioiminen, tukeminen sekä osallistuminen monialaisen tuen suunnitteluun ja järjestämiseen • tarvittaviin lisätutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen • yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa, esim. verkosto-, kuntoutus- ja hoitokokoukset • osallistuminen pitkäaikaissairaiden ja vammaisten oppilaiden ja hoito- ja kuntoutussuunnitelmien sovittamiseen kouluarkeen • koulunkäyntiin liittyvien lääkärinlausuntojen laatiminen • oppilaan yksilöllisen tarpeen mukainen yhteistyö muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa, esim. monialaisessa asiantuntijaryhmässä työskentely
oppilaitoskohtainen/ esiopetusyksikkökohtainen opiskeluhuoltoryhmä	• Opiskeluhuoltoa ja oppilaiden hyvinvointia koskevan tiedon kokoaminen eri lähteistä ja tiedon analysointi • Rakenteiden ja toimintatapojen luominen yhteisölliselle ja ennalta ehkäisevälle työlle yksikköön • Opiskeluhuoltoryhmän omien toimintatapojen kehittäminen ja arviointi rehtorin/ päiväkodin johtajan/ varhaiskasvatusyksikön apulaisjohtajan johdolla • Osallisuudesta huolehtiminen (ml. oppilaat ja opiskelijat, huoltajat, yhteistyökumppanit) • Opiskeluhuoltosuunnitelman (+ turvallisuussuunnitelmien) valmistelu osana koulun vuosisuunnitelmaa/ esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmaa • Opiskeluhuollosta tiedottaminen • Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön seuranta ja arviointi

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen opetukseen. Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäiseminen sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille yksikössä työskenteleville aikuisille. Yksikössä tulee olla käytössään myös yhdessä sovitut puuttumisen ja seurannan menetelmät, joilla ilmiöiden esiintyvyyttä ja niiden suuntaa voidaan kuvata. Yksilötasolla hyvän itsetunnon vahvistaminen, yhteisöön kuulumisen tunne ja kokemus aidoista vaikuttamismahdollisuuksista suojaavat syrjäytymiseltä, mutta myös kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta. Yhteisötasolla edellä mainittu tukeva, hyväksyvä, kohtaava ja osallistava yksikön toimintakulttuuri on avainasemassa kaikessa ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäisemisessä korostuvat erityisesti yhteisöllisen työn keinot ja yhteisölähtöinen ajattelu. Ennaltaehkäisevää työtä voidaan vahvistaa koko yksikön toimintakulttuuria muokkaamalla ja vahvistamalla tunne-, vuorovaikutus- sekä sosiaalisia taitoja esimerkiksi sidosryhmien, opiskeluhuollon ja opetushenkilöstön yhteistyönä. Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäisemisen käytänteet tulee perustaa yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä tehtyyn keskusteluun ja arviointiin ja ne suunnitellaan yhdessä opiskeluhuoltoryhmän kanssa. Esimerkiksi erilaiset tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen kehitetyt menetelmät ovat tärkeitä ennaltaehkäiseviä asioita. Ennaltaehkäisevää toimintaa on asiasta keskusteleminen, riittävä viestintä ja yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. On tärkeää tietää, mitkä teot ovat kiusaamista, väkivaltaa, häirintää tai syrjimistä, jotta kiusaamisteot voi havaita ja tunnistaa. Lisäksi oppilaat tarvitsevat tietoa esimerkiksi turvataidoista kunkin ikäryhmän kehitykselliset vaiheet huomioiden. Oppilaille ja heidän huoltajilleen kerrotaan lukuvuoden alussa yksikössä käytössä olevista kiusaamisen, häirinnän, väkivallan ja syrjinnän ehkäisyn, seurannan ja puuttumisen toimintatavoista. Oppilaille ja huoltajille kerrotaan myös oikeudesta opiskeluhuoltopalvelujen käyttöön.

Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta

Esiopetus

Valkeakoskella kiusaamisen vastaisessa työssä sovelletaan Opetushallituksen ohjeistusta: Ei kaikelle väkivallalle. Jos kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää esiintyy, on esiopetuksen suhtauduttava tilanteeseen vakavasti, puututtava siihen ja ryhdyttävä selvittämään asiaa. Tämä tapahtuu joko esiopetuksen henkilöstön omin voimin tai tarvittaessa esiopetuksen ja ulkopuolisten tahojen (esim. lastensuojelu) yhteistoimin. Minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei esiopetuksessa hyväksytä. Mikäli lapsiryhmässä havaitaan

lasten välistä kiusaamista tai eriarvoisuutta, sen poistaminen tulee aloittaa toimintatapojen eikä yksilöiden toiminnan muuttamisesta.

Toimintatapojen muuttaminen tarjoaa myös yksilöille mahdollisuuden muuttaa omaa toimintaansa. Lasten keskinäiseen nimittelyyn, ulossulkemiseen ja muuhun kiusaamiseen puututaan sensitiivisesti. Henkilöstön vastuulla on keskustella tilanteissa siten, että ketään ei leimata tai syytetä. On tärkeää, että kaikkien tilanteessa mukana olleiden lasten kokemuksia ja ratkaisuehdotuksia kuullaan, ja ratkaisusta sovitaan yhdessä. Esiopetusyksiköt voivat toteuttaa kiusaamisen vastaisia ohjelmia.

Lapsille ja heidän huoltajilleen kerrotaan lukuvuoden alussa esiopetuksen käytössä olevista kiusaamisen ehkäisyn, seurannan ja puuttumisen toimintatavoista.

Perusopetus ja lukiokoulutus

Valkeakosken koulujen työrauhamallin luvussa 3 esitellään kiusaamiseen puuttumisen malli.

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että oppilas joutuu yhden tai useamman muun oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjinnän kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun.

Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen perustuu hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittamiseen. Opettaja ja oppilaat yhdessä rakentavat luokan positiivisen ilmapiirin. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ennaltaehkäistään osana opetettavia digitaitoja sekä nettiagenttitoimintaa.

Kouluissa vahvistetaan oppilaiden kiusaamisen vastaisia asenteita. Koulujen järjestyssäännöt käsitellään oppilaiden kanssa aina kouluvuoden alussa ja tarvittaessa uudelleen kouluvuoden kuluessa. Kiusaamiseen liittyvistä käytänteistä tiedotetaan huoltajia syyslukukauden alussa. Oppilaita valvotaan kouluaikana ja havaittuun kiusaamiseen puututaan aina välittömästi. Tietoon tulleet kiusaamistapaukset kirjataan ja käsitellään työrauhamallissa esitetyn mallin mukaan.

Väkivaltaan puuttuminen ja seuranta

Esiopetus

Lapsen väkivaltaiseen käytökseen puututaan aina. Lapsen aggressiiviseen ja väkivaltaiseen käytökseen on tärkeää puuttua varhain tunnesäätelyä ja toisia huomioivaa käytöstä tukevilla tavoilla, ja kasvatuksen arjen ratkaisuilla esimerkiksi leikkiä ohjaten. Käyttäytymisen kehittymistä huomioidaan positiivisesti kannustaen. Lapsen käytöstä rajoitetaan tarvittaessa huoltajien kanssa sovituilla tavoilla. Toimintatavat kirjataan ylös lapsen esiopetuksen oppimista koskevaan suunnitelmaan. Lapsen aggressiiviseen ja väkivaltaiseen käytökseen puuttumisessa myös vanhemmat tarvitsevat usein apua ja ohjausta, ja heidät ohjataan tarvittaviin neuvolapalveluihin ja sosiaalihuollon palveluihin.

Perusopetus ja lukiokoulutus

Väkivaltatilanteita pyritään ehkäisemään edistämällä lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 4.4.1 esitetään tunne- ja vuorovaikutustaitojen jokaisella perusopetuksen vuosiluokalla toistuva sisältöjen vuosikello. Kouluissa havaittuihin tai tietoon tulleisiin väkivaltatilanteisiin puututaan välittömästi kaupungin koulujen työrauhamallin sekä kriisisuunnitelman mukaan.

Häirintään puuttuminen ja seuranta

Esiopetus

Häirinnän ehkäiseminen varmistetaan esiopetuksessa henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa ja kaikissa esiopetusryhmissä. Häirintä tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti. Tilanteista keskustellaan viiveettä lasten ja huoltajien kanssa ja etsitään tilanteisiin yhdessä ratkaisuja. Häirintätilanteissa lapsille ja huoltajille kerrotaan heidän oikeudestaan opiskeluhuoltopalvelujen käyttöön.

Perusopetus ja lukiokoulutus

Häirinnän ennaltaehkäiseminen perustuu koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen systemaattiseen harjoittamiseen. Koulun yhteinen, häirinnästä vapaa kulttuuri rakentuu henkilöstön, oppilaiden ja muiden yhteisön jäsenten yhteistyöllä. Koulun henkilöstön havaitsemiin tai sen tietoon tulleisiin häirintätapauksiin puututaan kaupungin koulujen työrauhamallin mukaan.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Kriisillä tarkoitetaan yllättävää tapahtumaa, joka on kohdannut päiväkoti/-kouluyhteisöä, yksittäistä oppilasta tai henkilökunnan jäsentä. Kriisiksi määritellään esimerkiksi oppilaan tai koulun työntekijän kuolema, oppilaan lähiomaisen kuolema tai itsemurha, mutta myös vakava onnettomuus, kouluväkivalta, hysteerisyyttä aiheuttava huhu, tulipalo tai muu uhkatilanne. Tarkoituksena on toimia heti, jotta apua tarvitsevat saadaan seurantaan ja vältytään asiaa suurentelevilta huhuilta.

Koulun rehtori/ päiväkodin johtaja kutsuu tarvittaessa kriisiryhmän koolle. Kriisiryhmään kuuluvat rehtori/päiväkodin johtaja, koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja ja/tai opettaja.

Valkeakosken päiväkodeilla/kouluilla on jokaisella omat kriisisuunnitelmat. Näissä suunnitelmissa kuvataan toiminta akuuttitilanteessa sekä erityyppisissä kriisitilanteissa, tavat ennaltaehkäistä kriisitilanteita sekä vastuut kriisiviestinnästä. Suunnitelmissa esitetään myös tavat yhteisön jäsenten sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttämiseen suunnitelmaan.

Opiskeluhuollon toiminnan, kuten varhaisen puuttumisen tarkoituksena on ennaltaehkäistä kriisien syntymistä. Kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen on osa esiopetuksen/koulun huolenpito- ja turvallisuuskulttuuria. Kriisien ennaltaehkäisyyn pyritään yhteisten, selkeiden sääntöjen ja ohjeiden sekä myönteisen ja turvallisen ilmapiirin avulla.

Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen esiopetuksessa/koulussa on samalla myös kriisitilanteiden ennalta ehkäisyä ja niihin varautumista. Turvallisuuskulttuuria edistää kaikki myönteistä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeva toiminta: esiopetuksen/koulun ilmapiiri, hyvät ja toimivat opettajien ja oppilaiden väliset suhteet, koulun aikuisten väliset suhteet sekä jatkuvuuteen ja avoimuuteen perustuvat suhteet koteihin ja yhteistyökumppaneihin.

Päiväkodin johtaja/ rehtori vastaa, että esiopetuksessa/ koulussa sovitaan keskinäisen työnjaon ja sitoutumisen toimintamallit, jotka auttavat toimimaan tarkoituksenmukaisesti kriisitilanteiden ehkäisyssä, turvallisuuden edistämisessä ja ylläpitämisessä sekä erilaisissa onnettomuus-, ongelma- ja vaaratilanteissa.